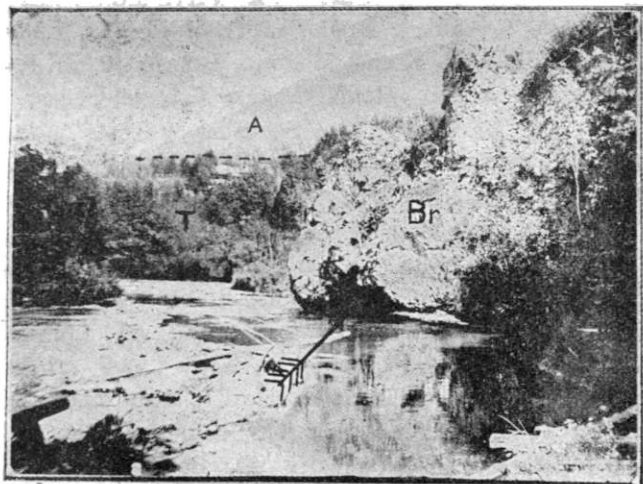

SZÉKELYSÉG

A Székelyföldet és népét ismertető havi folyóirat.

Szerkeszti
BÁNYAI JÁNOS

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Odorheiu – Székelyudvarhely
Str Benedek Elek-u.

Egyes szám ára 15 Lei.

Előfizetés 1932 évre: 150 Lei (Tanulók, tanügyiek, papok és nyugdíjasoknak 100 Lei.) Pengőben 6 (kedv. 4 P.) — Előfizetések közvetlen a kiadóhivatalba Odorheiu—Székelyudvarhely küldendők, Magyarországiak előfizetését elfogadja a Studium könyvkereskedés Budapestén Muzeum-köriut 21, amely címre legcélszerűbb a 4011 sz. postatakarékpénztári csekk-számlával küldeni, a minden postahivatalnál beszerezhető bianco belizetési lapok útján.

Munkatársainknak

felhívjuk szíves figyelmét arra, hogy közleményeinkkel főcélunkat a Székelyföld és nép ismertetését kell szolgáljuk s ép azért a szépirodalmi vonatkozásoknak csak nagyon kevés helyet szentelhetünk. Csak jellemző apróságokat közlünk.

Előkészületben: *Dr. Szalay B.:* Székely bölények. *Bethlen Mária grófnő:* Háziiparunkért! *Dr. Gyórfy J.:* A tordai hasadék egy ritka hagymája. *Budai J.:* A Budai Domokos székely alma fajta leírása. *Vargyassy M.:* A székely rovásírás. *Gyerkes M.:* A székelyföldi gyümölcsfa telepítések. — Szénsaviparunk jövője. Molnár Józsiás a kézdívsárhelyiek mecénása. Székelyföldi barlangok.

Támogatóink: Bakóczy Károly (irod. tört.), Balázs András (szépirod.), Bethlen Mária grófnő (népipar), dr. Dávid István (zene).

Személyesen is előfizetni lehet: Székelyudvarhelyen a Könyvnyomda Részvénytársaság üzletében, Székelykeresztúron a Kaszinóban.

Támogatóink, kik 1932 évre előfizetésüket kiegyelítették. (A nevek után tett számok befizetett részleteket jelentenek, amelyeknek a szíves kiegyenlítését kérjük!) Ajtay L. Bredești 1933-ra +10 L., Bálint Vilmos Cs.-szt.-tamás 75, Burzenl. Sächs. Muzeum Brassó 40, dr. Fosztó Béla Füle, I. Hamsea Csikszépvíz, Molnár Miklós Nyremete, Nagy Gabriella Kiskapus, Pálffy Sándor Köpecz, dr. Szádeczky Gyula Kvár, Szőke Mihály Nsztmiklós, Varga Lajos Kvár 1933-ra +50. **Csikszereváról:** Borcsa Gergely, Gaál Sándor, Mánya Ferenc. **Székelykeresztúrról:** Bálint Dániel 40, Deák István 75, Essigmann-cég, Faller József, dr. Fazekas Miklós, Girisik Gyula 75, dr. Gyarmathy Dezső, Herczegh József 75, Jeager Jenő 75, Jakab János, Keul György 40, Kovács Árpád 50, dr. Lengyel Árpád 75, Lengyel Samu 40, Lőrinczy Zoltán 50, Melles Ferenc 40, Nagy F. Domokos, Nagy Lajos ref. esp., Neustädter János 75, Népbank székelykeresztúri, Orbán János 50, I. Regnealá, Szabó Ferenc 40, dr. Szabó Károly, Szakács Miklós 75, Walther Ferenc. **Székelyudvarhely:** Bándy Imre 40, Bándy Teréz 50, Becsek Aladár 75, Bende Vilmos 50, Biró Sándor, dr. Böhm Jenő, Czirják Hermin, Demeter Miklós 30, Dobray Károly 50, dr. Filó Ferenc 50, Fröhlich Ottó 50, Ganz-cég 75, Gáspár Gábor 50, Gáspár és Papp 50, dr. Gönczy Gábor 50, Haáz F. Rezső, Hargita László 75, Horváth Endre 30, dr. Imreh Domokos, Jakab Gyula 40, Jakó Albert 50, Jancsó Béla 30, dr. Jodál Gábor, Józsa János 50, Kassay F. Dénes, Keszler Albert 75, Lányi Ferenc, dr. Lévy Lajos, Lőrinczy József 75, Lőrinczy és Zakariás 75, Magyar Pártkör, Molnár Margit, Nagy Elemér 50, dr. Nagy Lajos 50, Orbán Miklós, dr. Sebesy János, Spanyol Pál 50, Szabó Árpád 50, Szabó János, Tanítónőképző Ifj. Könyvtára, Vajda Ferenc esp. 50, Vajna Éva 50, Váróné Csathó Gabriella, Weress Margit, Ziegler Heinz 40 L. (Folyt.)

Robinzoni gazdálkodásunk

sürgős revíziójára van szükségünk. A múltban és esetenként ennek igen nagy hasznát láttuk, de amikor a tömegtermelések idejét éljük, nem elég, hogy az apró birtokainkon minden lehető házi szükségletünket megtermeljük, hanem a kiadásaink fedezésére olyan plusz termelésre kell áttérjünk, mely ha egymagában kicsiny is gazdánként, de összeharmonizált módon nagyobb tömegek szállítására alkalmas.

Az utóbbi időben pl. bebizonyosodott, hogy a gabonatermelésünk nem versenyezhet a sikságokon mindent géppel elvégezhető gazdálkodás olcsó rezsijével szemben. Olyan termékek előállítására kell áttérnünk, amelyek ez idő szerint is, mindenütt csak kézi munkával végezhetőek el. Így a kereskedelmi és ipari növényeket kell favorizáljuk, amelyek amellet esetleg már helyben is ipari foglalatosságot tudnak adni népünknek. Ép így speciálizálnunk kell a gyümölcsstermelést is, valamint a nagy városok közelében a bolgár rendszerű zöldségtermelést, melyet tanácsos lesz nem nagy költséget igénylő konzerváló műhelyekkel társítani!

Hogy röviden jelezzük a gazdálkodásunknak másik igen fontos ágát, az állattenyésztést, bizony itt is van alkalmunk jó jövedelmi forrásra szert tenni, hogy ha szervezettségét és okszerűségét visszük be abba. Mi, akik itt benne élünk az évszázadok óta taposott mesgyékben, nem vesszük észre az újabb elhelyezkedésünk módját annyira, mint akik minket felkeresve látják az összes megnyilvánuló eshetőségeket. Tînjăreanu állattenyésztési vezértelügyelő látva Hargitánk pompás füves helyeit, nem tudja eléggé ajánlani a természetadta kedvező helyzetünknek a svájci módon való kihasználását. Havasi gazdaságokat kell csinálnunk (a Kárpátokban is!). A tejtermékeink, amelyek amugy is híresek (turó, sajt, vaj) nagyobb körü elterjedést érdemelnek, de ezt csak nagy tömegek előállításával érhetjük el. Szilassy főállatorvos már rég hangsúlyozza az egykori híres juhtenyésztésünk felélesztését, melytől a métely károsodások miatt gazdáink visszahúzódtak, de amely az újabb gyógyszerek által elkerülhető és biztosan gyógyítható.

A gazdálkodásunk s így jövedelmi forrásaink átszervezésének részleteiről, praktikus adatairól is lesz majd alkalmunk beszámolni. Addig is gondolkoznunk kell minden megoldási módról.

Zajzoni Rab István*)

— Születésének százéves fordulójára —

Irtta: *Dr. György Lajos.*

Február 4 én mult száz esztendeje annak, hogy a csángó eredetű Rab István, aki valamikor országos poétai hírnévnek örvendett, a Barcaság magyar szigetének egyik kis helységében, Zajzonban, a napvilágot megpillantotta. Ezt az évfordulót nem kíséri sem irodalmi ünnepség, sem a megemlékezés zajos hangja, csupán az erdélyi magyarságnak az a szivbéli kötelességérzete, hogy a centenárium napján egy pillanatra ellátogasson a sokat szenvedett költő szülőházához, amelyet 45 évvel ezelőtt a brassómegyei tanítótestület emléktáblával jelölt meg, s rég behorpadt sirjára, mely Erdély egyik leghűbb fiának porait takarja, letegye az emlékezés kegyeletes koszoruját.

Rövid pályafutás, szomorú sors és sok szenvedés jutott osztályrészül. Csak egy lobbanás, egy lángnyelv volt az élete, s mihelyt ez kialudt, homály borult rá, amely az idő múlásával egyre sötétebbé feketedik. A halála óta eltelt hét évtized nemcsak a brassó bolonyai ág. hitv. magyar temetőben álló sirkövén kezdte ki a nevét, hanem az utókor emlékezetéből is majdnem teljesen törölte az ismeretét. Pedig lobogó, lángoló szív volt, akinek az lett a végzete, hogy a nemzete iránt érzett rajongó szeretete emésztette meg. Annál különösebb ez, mert a szegény csángó fiút a brassói szász gimnázium annyira átgyurta, hogy még az anyai nyelvét is jórészt elfeledte, s mégis 1848 ban, amikor a többi szász diákkal együtt őt is besorozták a székelyek ellen szervezett szabadcsapatba, öntudatra ébredve ezzel a felkiáltással hányta el a puskáját:

Mit? Én a székelyek ellen? Az több volna a hazaárulásnál, az anyyi, mint Istentagadás.

Ez a lelki felébredés viszi aztán Zajzoni Rab Istvánt 1854 ben a pesti egyetemre, hogy anyanyelvét visszatanjulja s nemzete fiaival megismerkedjék. Itt az a fanatikus eszme tartja állandó izgalomban a lelkét, hogy Körösi Csoma Sándor nyomdokaiba lép s megkeresi a magyarok őshazáját. Egy kemény fából esztergályozott félmázsás buzogányt emelgetett naponként, hogy nagy terve keresztülviteléhez szivósra izmosodjék. Erre a célra gyűjtött erőt, pénzt és tudományt. Vasszorgalommal tanulja a keleti nyelveket, de pártfogójának és professzorának, Repiczky Jánosnak, hirtelen bekövetkezett halála végleg ellankasztja a szándékát. Ekkor a theológia tanulására adja magát azzal a vággyal, hogy a Barcaság valamelyik lutheránus községének

*) Az erdélyi magyar irodalom hívatott munkásának tollából adjuk e kis ismertetést, hogy feljussuk elfeledett költőnknek az emlékét. (Erdélyi Lapok. 932. 28 sz.)

papja lehessen, s hol Pesten, hol Bécsben küzködik az anyagi nyomorúsággal és a testét titkon sorvasztó halál rettenetes kárlehetetlenségével, fázva télen, forrva nyáron, böjtölve sokszor, viaskodva a rendőrséggel s folyton álmodozva a magyarság nagy és boldog állapotáról. Véletlenül egy politikai pörbe keveredik s ez végleg megtöri ellenálló képességét. Amikor 1860 ban a pesti fiatalság egyik zajos gyűléséről Táncsics Mihály hatalmas hangu kiáltványával a zsebében hékésen tér haza, fegyveres katonák toppannak szobájába, megmotozzák s a nála talált politikai röpirat miatt börtönbe zárják. Hat hónapig sinylett a budai »Fortuna« épületben. Amikor az októberi diploma levette kezéről a bilincset, testben lélekben megtörve, a szemeiből kitekintő halál sápadtságával, a honvágytól is kinezva, hazatért szülőföldjére, ahol néhány hónap mulva a sok szenvedését és hányódását felváltotta az örök pihenés és a végtelen szabadság, amely után egész életében esengett.

Rövid életében három költeményes kötetével tette ismertté és emlékezetessé a nevét. 1857-ben adta ki a *Magyarok kürtje*, 1859-ben a »székely nemzetnek« ajánlott s három kiadást ért *Kordalok* és 1861-ben a fogsága keserves emlékeit őrző *Börtöndalok* c. gyűjteményeit. A bennük foglalt pár száz költeményében ma is él és nyugtalanul lobog a szenvedélyes, féktelen lelke, amelyet szinte kizárólag egy eszme töltött be: nemzetének rajongó szeretete és a szabadság enthuziázmusa. Nem hiába emlegeti őt egyik legjobb barátja, Porzó (Ágai Adolf), a szabadság főséges ábrándjának vértanujaként. Az ötvenes évekre eső költői pályafutása az abszolutizmus ellen lázongó magyar lélek egyik legmegkapóbb és legjellemzőbb megnyilatkozása. Petőfi lelke tüzesítette izzóvá a hangját, amely ragyogó, derűs optimizmusával, a magyar nemzet feltámadásába vetett rendíthetetlen hitével, amelynek megvalósulását már nem érhetette meg, egy nemzetet vigasztalt és erősített a kitartásban.

Ha ebből a szempontból tekintjük a Zajzoni költészetét, történeti jelentőséget kell tulajdonítanunk a tőle sugallt hazafiui szellemnek. A gyászévekre következő virágzó évtizedek természetesen elfeledtették a korhangulat sajátos megnyilatkozásaként tekinthető, az elnyomás ellen dübörgő verseit s velük együtt Zajzoni neve is irodalomtörténeti emlékké vált. Az erdélyi magyarságnak azonban ismét életre kell keltenie a Zajzoni Rab István emlékezetre érdemes nevét, amely szimbóluma a nemzethűségnek, a szabadságnak és az erdélyi föld áhitatos szeretetének.

Leveles ládáinkból: »Minden valamire való székely ember valóban érezte egy ilyen lap hiányát, melyen át az általános nagy összefoglaló érdekeink megszólaltathatók.« (dr. Csiky J.)

Székelyek a románok történetében.*)

A két nemes és hősi nemzettel — a román és a magyart — állandóan veszedelem fenyegeti a hatalmak részéről s ezért már kezdettől fogva az lett volna a hivatásuk, hogy testvéri kötelekben egyesülve, kölcsönös megmentésük és fejlődésük érdekében egy nagy és hatalmas államot létesítsenek az Adriai- és Fekete-tenger között. N. Bălcescu

Az évszázados kapcsolatoknak az 1595—1600 közti idők nagy eseményeit a nagy vajda, Vitéz Mihály korszakának e zajos és érdekes részletét dolgozta fel *Bălcescu* a nagy történet író. Nem hiába, hogy ő maga is történeti eseményeknek a korában él, mert így a leirt régi korszak hasonló eseményeinek bírálásához szakavatott és tárgyilagos szemmel nézhetett! Alig van a román közéletnek a régi királyságban született férfiai közt olyan, mint ő, aki a két nemzet közti kapcsolatok felismerésében oly természetes következetességgel kapta volna meg a helyes utat. Talán ez volt különben a tragédiája is! A Bucureștiben született (1819) izig-vérig román hazafi és tudós, az 1848. forradalmi napok alatt az ideiglenes kormányban államtitkári állást tölt be *C. Rosetti* és *J. Brătianu* mellett. Szembe mer állani az akkori áramlattal, felismeri a magyar és román nemzetre közös veszélyt Ausztria és Oroszország képében. Hogy előbb mert látni a jövőbe s nem a napi politika babérait akarta learatni, — *mint sok más hasonló esetben* — neki is mennie kellett. Palermóban mindenkittől elhagyatva hal meg (1852) s a szegények temetőjében más ismeretlenekkel, közös sirba hantolták el.

Az 1849. évben Franciaországban írja meg élete legnagyobb munkáját: „*A románok története Vitéz Mihály uralkodása alatt*“. A román történetirodalom ez a mind máig legszebb alkotása csak a tudós halála után 25 évvel jelenhetett meg nyomtatásban. (A nagy *Odobescu* rendezte sajtó alá a Román Tudományos Akadémia megbízásából!)

A mű közelebbről minket azért érdekel, mert a székelységnek a románokkal való együttműködéséről sehol oly tárgyilagos, pontos adatokat nem kapunk, mint e műben.

Elkezdve az 1595 aug. 23-án a törökökkel szemben lefolyt *Călugereni*** ütközettől, egész Vitéz Mihály *nagyszabeni* 1599 okt. 28 iki

*) *Nicolae Bălcescu*: Istoria Romanilor sub Mihail-Voda-Viteazul. Edit. Minervei București 1902 című mű adatai nyomán közli *Barabás Endre* a két nemzet régi kölcsönös kapcsolatainak hivatott és szorgalmas kutatója.

**) Itt küzdött a székelyeivel Király Albert is, kinek nevét megtaláljuk a București Vitéz Mihály szobor talapzatán is.

győzelméig, nincsen olyan mozdulata a nagy vajdának, hogy a székelyekkel valami összeköttetése ne volna.

A román csapatokkal együtt dolgozó akkori erdélyi fejedelem Báthory Zsigmond csapatai közt a »székelységnek a vitézségéről híres, válogatott és pixidárius néven ismert gyalogsága tüntette ki magát« (l. Bălcescu 126—132 l.). Még a török leverése után hazatérő *Rásvan* moldvai vajda seregét is kétezer székely harcos egészíti ki, hogy Jeremia vajdát és a lengyeleket kiűzhesse az országból.

A szerencsétlen kezű *Báthory András*, későbbi fejedelem a kialakult jó viszonyt nem csak azzal rontotta el, hogy Vitéz Mihály ellen tört, hanem a *székelyeket is megfosztotta addigi szabadságuktól*.

Természetesen, amikor Vitéz Mihály 1599 októberében Báthory András ellen ment, a székelység örömmel csatlakozott a zsarnokot leverni akaróhoz.

A nagyszebeni győzelem után Gyulafehérvárra bevonuló Mihály vajda 1599 nov. 20-ra összehívja az országgyűlést s ott a székelyekről sem feledkezik meg. Visszaadhatja elkobzott szabadságukat, megújítva ennek fejében azt a kötelezettségüket, hogy az uralkodó változaskor, házasság alkalmával minden hat marhárból egyet az uralkodónak adjanak. Ezt az adót nevezték *ökörsülésnek*.

Bălcescu érdekes fejtegetéssel mindenütt a székely vonatkozások részletes kiemelésével foglalkozik Mihály vajda személyével addig, amíg a miriszlói szerencsétlen ütközet után (1600 szept. 18.) Fogarasba megy felelőségéhez. Itt szakad meg *Bălcescu* értékes műve. A toll kiesett a tudós és íróművész kezéből, de a töredékes mű is egyik legnagyobb kulturális értéke a román irodalomnak, amely egyben a székelyek történetének e fázisához a legrészletesebb adatokat szolgáltatja.

Dalolj Székely . . .

*Mi vagy nekem te drága Székelynép,
A lelkem álma s kincse csak te vagy!
Bolyongó lábam, ha Földedre lép:
Izzóbbá lesz a vér és lüktetőbb az agy...*

*Mikor látom gondterhes arcodat,
Melyen gyöngyöz munkás verejtéked,
Ha látom végtelen életharcodat.
Szenvedésed fáj, busulok érted...*

*De mikor látom nőlás kedvedet,
Ugy örvend lelkem ajkad vig dalán;
Ugy felvidítja sajtó szívemet!
Énekelj hál, ugy mint mazár a fán*

*A kebleden terem a sok szép nőta,
Mint gyöngyvirág a zugó Hargitán!
Valamennyi dal az Isten csókja —
Dalolj székely: szivedből, igazán!*

BALÁZS ANDRÁS.

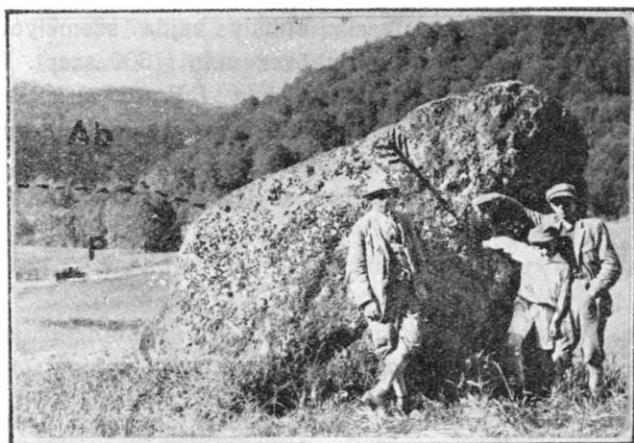
Likas kövek.

Irta: **Bányai János**

Ez az elnevezés a Székelyföldön sok helyen szerepel s igen érdekes, hogy valamennyi elnevezés valami földtani alakulatot takar. Az eddigi ismertebbek a következők.

Tusnádfürdő alatt a csiki-háromszéki határon az ú. n. Tolvajoskő közelében az Olt medrébe egy merészen benyuló boltívszerű gát van, amelynek rendkívülisége sok látogatót vonz oda. Orbán Balázs maga is kitapasztalta az érdekes természeti jelenséget s a szomszédban lakók óvása dacára is beuszott alája. Nem félt az ott lakó óriáskigyótól. Nagy meglepetéssel tapasztalta, hogy az ivnek vízbe nyuló része nem ér talajt s így ott a tartó láb hiányzik.

A hely közelebbi vizsgálásával kitűnt, hogy a boltozat a Hargita által kidobott törmelékből áll ép úgy mint a fölötte elhuzódó terrász. Csak hogy a fölötte levő borvíz lefelé csurogván, a laza törmeléket összecementálta utjában. A környezetét az Olt áradása lassan elmosta s a forrás vasas lerakódásával összeragasztott boltív kipreparálódva megmaradt. (L. címképünkön.)

A korondi Likaskő.

Uzon (Háromszékm.) határában a kilyéni állomás felé a Szépmező síkjában is emlegetnek egy Likas követ, mely ma már alig látszik, mert szántó közepébe esve a gazdája igyekezett hol lekoptatni, hol feltölteni a tetején lyukas könnelékét. Ez egy hatalmas amfibol-biotitos andesit szikla, amelyhez hasonló Szotyor felé több helyen látható (ilyen a Szotyor falu szélén levő Oriáskő is).

Olasztelek (Udvarhelym) határában, közel a felsőrákosi uthoz,

egy lapos kőkúp tűnik az arra járó szemébe, mely élénken kiválik a lapos rét füves, zöld színéből. Egy erősen meszes, vasas forrás évezredes lerakódása hozta létre a kis dombot, amelynek a teteje szenteltviztartó medence módjára, kimélyített. Ez a forrásnak a helye s ettől a tetőn levő mélyedéstől nyerte a Likaskő nevet. Orbán Balázs szerint *B. Rauber Nándor dr. Simonffy* ásatták ki 1860-ban az addig eltakart forrást s akkor abban vastag cserépdarabokat, rézlemezeket stb. találtak. (Néprege is van!)

Korond (Udvarhelym.) felé közeledve Székelyudvarhelyről s a Kalandán leereszkedve, a lejtő fölött az út jobb oldalán az erdő alatt, szép réten (a házak mögött) egy szikla tuskó áll ki. Kemény pirok-szén andezit breccsia, amelynek a közepén egy karvastagságú lyuk van. A népmonda szerint a Firtos vára sarokkővét vitték Tartod rossz szellemei, egy nagy vasrudat átdugva rajta, amikor Korond fölött áthaladva, éjfélkor a kakasok megszólaltak, a varázslat megszűnt, s a vasrud kettészakadtával a kő leesett. A lyuk mesterségesnek látszik.

Nyárádvremete (Marosm.) határában, fent a Görgényi havasokban a Melegsugó-patak fejében van a vulkáni andezit törmelékben egy szikla odu, mely a régi világban még 100 embernek is adott menedékhelyet a török-tatár dúlások idején. E Likaskőnek nevezett barlang sokáig adott lakóhelyet annak idején egy Nagy Iván nevű hírhedt rablónak is.

Gyergyószentmiklós (Csikm.) vidékén a Gyilkos-tó mellett kiemelkedő Likastető (1676 m. magas) már a régi irodalmi adatok közt is előfordul (Fridvalszky, Kővári) s úgy emlegették, mint egy veszedelmes vulkáni gázakat ontó tölcsért, melyből fojtó lég jó fel (olyan formán képzelhették, mint a torjai Bűdös barlangot.) A mészsziklás vidék egy jellemző kiképződéséről van itt szó. A csúcstól kb. 100 m.-re északkeletre egy kisebb fennsík van a tölcsér alakú több száz méter mély szakadék, amely valószínűen barlangok beszakadásából keletkezett. Az ilyen vizelnyelő lyukak (dolinák) az alul folytatódó repedéseken leszállítják a peremükön belül beesett esővizet s azt hosszú föld alatti vándorlás után hozzák felszínre. Lejjebb, nem is valahol messze, bizonyára lesznek nagyobb bővizű források, amelyeken felszínre kerülnek megint. Hogy a monda szerint Balánbányáig terjednének e földalatti víziutak, annak a valószínűsége természetesen tényleg csak a monda világába tartozik.

Muzsnától (Udvarhelym.) délre egy meredek, suvadással kopaszra feltárt konglomerat (portusi kori) sziklafal emelkedik, amelynek szikla-odui a tatárjárás idején menedékkül szolgáltak. Valószínűen innen kapta a kiemelkedő csúcs a *Liktető* (816 m.) nevet. Orbán Balázs *Likoldala* néven említi.

Hasonló sziklaüregesek vannak *Telekfalván* (Udvarhelym.) az Or

hegynek (759 m.) a Somos erdő nevű sziklacsúcán, *Székelyudvarhelyen* a Budvárnak a Küküllőre néző kopasz sziklafalán és *Kadicsfalván* a Rez déli oldalán, amelyek már szarmatakori konglomerátókba mélyültek be.

Vajjon ki tudna még ilyen Likaskő elnevezésű helyet a Székelyföldön?

(Cím képünk magyarázata. Tusnád-fürdői Likaskő az Olt medrében. A nyíl az andesit breccia (Br) szikla alatti lyukat mutatja. A=andesit vulkáni láva a Szent Anna-tó kráter szélén, T=vulkáni törmelékből álló terrasz, melyen fürdő is van.)

Székely ezermester.

Az ákosfalvi új szövőszék. A marosvásárhelyi őszi ipari-gazdasági kiállításnak egyik érdekessége egy konyha fűtő nagyságu ügyes konstrukcióju szövőszék volt, amely mellett a fiatal feltaláló anyja ült és állandóan dolgozott.

Nagy előnye az új eredeti ötlettel megoldott konstrukciónak az, hogy akármelyik pillanatban munkára készen áll, a fonalat nem kell rajta eresztetni, feltekerni, feszíteni, hanem mind ezt a sok időt elrabló dolgot egy rugós szerkezet és egy szorító kar végzi el. Nem kell itt a vetélt is ide-oda dobálni, mert ezt a bordafa magától dobja át fonalak közt.

Szóval az ákosfalvi szövőmasinába csak bele kell tölteni s már is magától megy a munka.

Az új ötlet megteremtője Szatmári Samu 18 éves legény, amolyan istenadta tehetséggel megáldott ezermester lélek, aki eszét nem pihenteti hiába a tokjában, hanem foglalkoztatja s vele együtt az ügyes kezét is. Amit kigondol, azt meg is tudja csinálni, tehát nemcsak álmodik, fantáziál, mint a legtöbb feltaláló.

A sok érdeklődőre való tekintettel ép most közli a Magyar Nép 6. száma, a különböző igények szerint szállítható szövőszék árát. Egyszerű alakban 1000 Lei. Önműködő eresztő, rögzítő készülékkel 2500 Lei és önműködő vetítő szerkezettel kibővítve 3000 Lei.

A székely galambbugos kapu érdekes diszitő alkalmazását csinálta meg Haáz tanár, az ismert festőművész a székelyudvarhelyi ref. tanítónőképző szinpadának kiképzésénél. A homlokzat a nézőtérrel mutatja a kaput. A függöny a nagy kapu belső nyílását takarja, míg a kiskapu (mindkét oldalon) a nézőtérrel a szinpadra való bejárásra szolgál. A gondolat igazán Kolumbus tojása! A sok izléstelen és ötlettelen próbálgatódzások mellett, milyen izléselesen és stilszerű gondolattal oldódott meg ez az utánzásra méltó dolog!

A csiki szőnyegek festő anyaga.

Irta: *Vámszer Géza.*

II.

Rége az asszony nép az évszázadok alatt kipróbált és a festési célokra alkalmas növényeket összeszedegette és ezeknek főzött levében festette a fonalat. Kb. 20–30 éve e helyett a bolti (anilin vagy kátrány) festéket használják inkább, mivel aránylag olcsók, kiadósok és nem kell annyit fáradni a különböző helyeken szétszórtan található növények összeszedésével, megfőzésével. Az bizonyos, hogy finomabb színeket nyerhetünk a növényi (vagy u. n. burján) festés eljárással, mint az anilin festéssel, amely nyers, ríktó színeket ad.

És sokkal tartósabbak is a növényi eredetű festék anyagok! A fonalat a növényvel együtt főzzük meg folyó vagy esővizben, hozzáadunk egy marék konyhasót vagy timsót és utána kevés ideig még főzzük. Vagy másként a növényt előbb megszáritjuk (naptól védett helyen, pl. hiuban), porrátorjuk aztán és összekavarjuk ecetes vízzel. Pár napig így hagyjuk, míg megéled. Ezt a keveréket forró vízbe töltjük, ebben főzzük meg a fonalat is csak miután megfőtt, adjuk hozzá a sót v. timsót.

Festés után a fonalat mindig ki kell tisztálni.

Sárga színt nyerünk nyirfalevélből, akácvirágból, *rogycából* (lóhere féle), vadalmafa héjából és leveléből, hagymalevélből, zöld dióhéjból, égerfahéjból és sáfrányból.

Zöld színt ad: az orgona levél és a bürök.

Barnát ad: a diófa levél, a vadkörtefa gombája, vadalmafa héja, száraz hagymahéj.

Vöröses barnát ad: a vadkörtefa és vadalmafa levele.

Vöröset ad: a berzseny forgács, a szurfü,*) azaz vadcsombor, és fenyőtoboz, mikor még egészen friss, piros.

*Feketé*t ad a gubacs.

*Kék*et ad a *polóval*.**) A piros és zöld kátrányfestéket ecetben vagy denaturált szeszben, a kéket és sárgát vízben oldják s forró káposztalébe öntve, ebben a keverékben főzik a fonalat 15 percig s aztán hideg vízben leöblítik.

Hol lehet a csiki festéket beszerezni? A falusiaknál igen ritkán, inkább csak használatra szőnek (pl. Pálfalván, Szentkirályon, Szentimrén.) Ezért legtanácsosabb dr. Pál Gáborné Mercurea-Ciuc (Csikszereda) utján megrendelni. A csiki festékesekről 16 színes mintalapot adott ki album alakjában dr. Viski Károly a budapesti Nemzeti Múzeum őre.

*) Szurokfűnek (*Origanum vulgare*) nevezik Háromszéken.

**) Kékkő vagy kékgálic.

Hogy Udvarhely és Háromszék megyékben szokásos-e a festékes szőnyeg, arra vonatkozó beszámolót odavalóktól várunk. Homoródalmás környékén szőnek szőnyeget, Háromszéken is, de úgy a min-tája, mint a technikája azoknak más.

Érdekes volna a csergéről is közelebbit tudni!

Az előző cikkben (1. sz. 4. l. felülről 19 sor) *formája* helyett *fonákja* olvasandó s így a mondat értelme a következőkép alakul: »A szőnyeg színe és fonákja egyező«.

Intézményeink.

A Székely Nemzeti Múzeum a muzeális anyag megmentésén és gyűjtésén kívül téli előadásorozatokkal teszi erőteljesebbé kulturum-káját. A mostani téli szezont dr. Keresztes Károly a Székelyföld ki-váló hegedűművészenek és zeneszerzőjének előadása vezette be s a háromszéki, csiki és udvarhelyi népdal összehasonlítása révén, igen fontos megállapításokat vont le tanúság gyanánt. Igen örvendünk, hogy ebben a rendkívül fontos »rólunk nélkülünk« kérdésnek már ha-zulról is akadnak hozzászólói!

Múzeum Kézdivásárhelyen. A Kaszinó, 80 éves fennállásának emlékére, dr. Dienes Ödön indítványára elhatározta, hogy a város és környékének mindinkább fogyó emlékeinek a megmentése céljából egy kis helyi múzeumot szervez. A lelkesedéssel megindult munka, mint értesülünk, oly szép eredménnyel járt, hogy már az összegyűjtött tár-gyak kiállítására is lehetett gondolni. Egyelőre az árvaház egyik ter-mében helyezték el a tárgyakat. Az ilyen kis helyi múzeumok szer-vezésének nagy jelentőséget kell tulajdonítanunk, mert igen sok, eset-leg elkallódó, történelmi és természeti emlékünkek a megmentésén ki-vül a Nyugaton annyira fejlett és rendkívüli sok eredményt felmutató múzeumi gondolatnak a hü ápolói s így a nagy múzeumok sok tá-mogatót kaphatnak, mert a helyi személyi kapcsolatok az érdeklődést mindig ébren tudják tartani.

Megszűnt a csíkszeredai földműves iskola, mely a Csiki Magán javak jövedelméből alapított. A havasi gazdálkodásra előkészítő iskola modern épületét és felszerelését az állam egy háztartási iskola céljaira adta át.

»Szeretném, ha száz kezem volna, hogy dolgozhatnám sokat, megmérhetetlen sokat«. (Benedek Elek: Testamentum 8. l.)

»Inkább maradjak szegény, semhogy a vagyon kiforgasson valómból«. (Benedek Elek: Testamentum 11. l.)

Testedzés. — Kirándulás.

Ébredszik már a székelyföldi turista élet!

A télnek a morfondirozásra alkalmas idejét használjuk fel egy kicsit a szemlélődésre! A Székelyföld természetadta szépségeinek, történelmi emlékeinek és híres néprajzának emlegetése, úgy látszik, épp idehaza vált tartalom és érdeklődést nem keltő frázissá. Addig, amig egyebüit jórészt a háboru kényszer tempója alatt az emberek megszerették a természetet, addig nálunk a földünk után való érdeklődésnek csak alig alig pislákoló lángját vesszük észre. A Brassói Turista Egyletnek felénk fordult figyelme mozgatta meg a *csikszeredaiaikat*.

Ujabbban a kolozsvári EKE székelyföldi osztályainak megalakulásairól hallunk.

Igy *Tordán* 36 taggal, *Bors Mihály* tb. elnök, *dr. Szenkcvits Aurél* elnök, *Magyarossy Z.* és *Walter S.* alelnök, *dr. Adorján E.* és *Gál J.* titkárok, *Fintha D.* pénzt., *Varga J.* és *Szabó F.* ellenőrök, *Káptalani N. B.* jegyzők vezetése alatt.

A *marosvásárhelyi* osztály 75 taggal. Vezetői: *Szigyártó Gábor* elnök, *dr. Biró I.* alelnök, *dr. Farkasházy F.* főtitkár, *Egey J.* és *Schopp F.* titkárok, *Vigh Á.* főjegyző, *Kozma Klára* pénztáros, *Muzsnay K.* és *Elek J.* ellenőrök, *dr. Szász L.* könyvtáros, *Papp I.* gazda, *dr. Nánási J.* ügyész.

Örömmel üdvözöljük a megindult turista életet s annak elismerésre méltó mozgatóit! Bárcsak minden arra alkalmas központban hasonló nemes, szép munka indulhatna meg!

Az anyaváros, *Székelyudvarhely* természetbarátai febr. 8-án alakították meg a *Hargita Sport Egylet* turista osztályát. Elnök *Haáz F. Rezső*, a kiváló etnografus és festőművész, ügyvezető elnök *Kovács István*, a vidéket jól ismerő művész fotografus, főtitkár *Zárug E.*, titkár *Tassaly A.*, pénztáros *Kassay F.* Domokos lettek. Az osztály si-csoportja mindjárt aktivitásba lépett, amennyiben febr. 14 én megrendezte az első házi selejtezőt és 21 én a városközi versenyre került a sor, amely a székelykereszturiai és szentkeresztbányaiak részvételével a legszebb eredménnyel sikerült. A sifutásban, 10 km. távolság, I. *Mildner O.* (udv.) 37 p. 56 mp., II. *Schuller N.* (sztkbánya) 40 p. 24 mp., III. *Kabdebó A.* (udv.), IV. *Eröss J.* (szkeresztur). Akadályversenyben I. *Lőrinczy Z.* (szkeresztur) 500 m. 37 mp., II. *Szabó D.* (udv.) 40.1 mp. A díjat nyertek *Gáspár Gábor*, a *Dóra-bazár* tulajdonosa, 3 aragonit dísztárgyát és *Kassay F. Dénes* ajándékát kapták emlékül.

Székelykereszturon *Lőrinczy Zoltán* tanár vezetése alatt pezsdült meg a sport élet. Jan. 24 én siversenyt és 30 án jelmezes esti jégünnepélyt rendeztek. A siverseny eredménye: I. *Derzsy László*, II. *Derzsy Zoltán*, III. *Elekes Bandi*, IV. *Szakáts Zoltán*. Nőversenyzők közt I. *Fazakas Gabi*, *Daday Geróné*.

Székely néprajz.

Tűzgyújtás Szendrey Á. közlése szerint (Ethnografia, 1931. 153 4.) adataink vannak arról, hogy nem is olyan régen *Gyergyóvárhegyen* két száraz galy összedörzsölésével gerjesztették a tüzet. *Bélborban* a juhászok egy száraz nyirfa ágat szorítottak más kettő közé, amelyeket kötelek segítségével addig forgattak, míg a középső meg nem gyuladt.

Vajjon a mai drága gyufát megspórolni akaró világban, nem alakultak-e ki valami olyan szokások, mint *Agyagfalván* (Udvarhelym.) ahol a tüzet az őszi kender hosszú száraz szárával viszik egyik helyről a másikra. Vagy Székelyudvarhelyen a nyomdában villamos gyújtót használnak. Ezt pedig abban a minden készüléktől mentes formában, hogy a villanymotor bekapcsolójának kiűt szikrájával lobbantják lángra az odatartott papirszeletet, amellyel aztán cigarettára gyujtanak. Van-e még más mód?

Szendrei Zs.: Szálló igék, szólásmódok, tanulmányok szókészletünk köréből. (Ethnographia-Népelet 931 98 9.) Csefkó Gy. könyvének ismertetésével kapcsolatban pótlásként többek közt közli *Benedek Eleknek* egy régi adatát (B. H. 1883 jun. 16) az uzonkai (nagybaconi határban, Háromszékm.) fürdő gödör szélén nőtt egerbokrok (Alnus) ágaira aggatott rongyok jelentőségéről. Babonából a fürdőzők ruhájukból kis foncsikákat tépnek le s hagyják ott hátra, hogy betegségeiktől megszabaduljanak.

Nyárády Gyula botanikus említi még ezt, az oroszhegyi plátón levő »Urusos kutiban fürdőzőkről, azzal a megjegyzéssel, hogy nyavalyájtól megszabadulván, örömmükben hagyják hátra rongyaikat (l. A vizek és a vízben bővelkedő talajok növényzetéről a Hargitában. Székely Nemz. Muz. Emlékkönyv 1929. 609 l.).

Hol vannak még hasonló babonás szokások a fürdőzéssel kapcsolatban?

Szentjánosnapi szokás. Ilyen című s az 1. szám 10. lapján megjelent közleményünkre közli velünk *Trif Victor* siklói igazgató ur, hogy az ott említett Szolnok-Dobokai szólásforma igazában a következő: »Doamne îndure Te spre noi« (Uram irgalmazz!).

». . . a Gyémes-lunkai Lakósokat a Tsikiak Tsángóknak nevezik: lehet, hogy ez a Nevezet onnan jön, mivel ők vándorló Emberek és Lak helyeket gyakran el hagyják: az a Szó Tsángó pedig, olyan értelemben vétetik, mint kóborló, vándorló«. (G. T. D. Egynehány Hazai Utazások Le írása. Béts. 1796.)

»Csak az a valamennyire egész ember, kinek könnyű a toll s nem nehéz a kasza.« (Benedek Elek: Testamentum.)

A Székelyföld kutatása.

A kutatás műhelyéből. *Vám-szer Géza* (Csikszereda) szorgalmasan rajzolja és festi a csiki néprajzi tárgyakat és gyűjti az anyagot a csiki muzeumba. *Sz. Horváth Lajos* (székelykeresztur) az udvarhelyi élő nótáink újabb csoportját készíti kiadásra. *Dr. Dávid István* (Kézdivásárhely) egy székely dalos játék zenei részén dolgozik. Vajjon akadna-e szövegíró, aki egy székely népmese ügyes feldolgozásával stilszerű alapot adna a zenei anyagnak?!

Hollandiából vándorló gólya nálunk. Válics József nyárádkarácsonyfalvi lakos szept. 2-án egy fán fennakadt gólyát fogott, melynek a lábán a következő jelzésű gyűrűt találta: »Museum Nat. Hist. Leiden Holland 55324«. Az érdeklődésre kitűnt, hogy a gólyát fiatal korában 1931. júl. 22-én jelölték meg Ruinen községben Drente tartományban, Észak-Hollandia. (Vadász Ujság 1931. 9—10. sz.)

Csonttollu madarak Udvarhely-megyében. Dr. Hinléder Ákos már 30 év óta figyelte meg ezeknek az érdekes madaraknak (*Ampelis garrulus*) a megjelenését, amelyek az idén 15—20-as csoportokban a bethlenfalvi erdőn boróka és berkenye, bangita terméseket szedgettek. (Keleti Ujság.)

Szigethy Béla: *Rovásírás a bögözi freskón.* (Erdélyi Muzeum Kvár 1930. 368—9 l.) A Huszka

tanulmányaiból jól ismert ref. templom freskóján a sarokban fedezte fel a szerző s megfejtve Atyai Estánnak, a kép restaurálója nevének tartja.

Jakubovich Emil: *A bögözi székely rovásbetűs felirat.* (Magyar Nyelv Bpest. 1931. 3—4 sz.) A Szigethy Béla által felfedezett feliratot, mint eredetit, roppant érdekesnek és az 1668-iki énlakai feliratnál száz évvel korábbinak s így ilyenemű legrégebb emlékünknak tartja.

Athanasiu G.: *Erdélyi vizek rádium tartalma.* (Franciául.) Közli többek közt 10 borszéki forrás (0.19—1.14 m.) és a kovásznai Bardócz Áronné gázfürdőjének (0.30 m. 1 literben.) A gáz elemzése Pamfil G. szerint 98.3% széndiokszidot, 1.7% nitrogént s kevés *heliumot* is tartalmaz. (Anuarul Inst. Geol. București XII.)

Kammer A.: *Cserebogár évek Erdélyben.* A négy éves időszakban megjelenő kártevőnkéről székelyföldi adatokat is kapunk. (Németül. Verh. Mitteil. Nagy-szeben. 1928. 11. 1.)

A nyulak veszedelme. Dr. Váró Géza vadász megfigyelése gyanánt közli, hogy Udvarhely vidékén a nagy hidegen kívül a májmétely is járványszerűen pusztítja az amugy is szegény vadállományt.

Gyurgyalag (*Merops apiaster* L.) e ritka madarunk egy példányát lőtte Székelykereszturon, 1930. júniusában dr. Gyárfás Pál.

Székelyföldi lexikon.

Nyulas Ferenc. Szül. Nyárádremetén (Maros m.) 1758 jul. 25. Bécsben és Pesten végezte az egyetemet s orvossá 1788 ban avatták fel. Szamosujvárra telepedett le, s valószínűen 1800-ban ment át Kolozsvárra megyei főorvosnak, ahol 1809-ben halt meg.

Főmunkája *„Az erdélyországi orvosvizeknek bontásáról közönségesen“* (1800), mely tulajdonképp egymástól független 3 részből áll. Az első rész az ásványvizek általános elemzéséről szól, a második a *„Radna vidéki vasas borvizeknek bontásáról“*, s a harmadik darabban a *„Radna vidéki borvizeknek orvosi erejéről, használatáról és velek élésnek módjáról“* ír. Népszerű értekezése a *„Kolozsvári tehénhimlő“*-ről 1802-ben jelent meg. Vegyelemmezte a jegenei gipszes forrást. (I. Ilosvay L.: Egy régi magyar természettudós. Term. Tud. Közlöny. XX. 1888. 296, 353 l.)

Madicsa. Csikkarcfalva határában a Hargita felé, a feldarabolt plató egyik völgyében eléggé letarolt kopár környezetben van a régóta ismert erősen vasas ivóborvizü szerény hidegfürdő, a szomszédfalvak kedvelt kiránduló helye.

Aranyosszék községei Alsó és Fsztmihályfalva, A. polyán, A. rákos, Bágyon, Csákó, Csegez, Dombró, Felvinc, Harasztos, Hidas, Inakfalva, Kercesd, Kövend, Mészkö, Mohács, Örményes, Sinfalva, Székelyföldvár, Székelykocsárd, Várfalva, Veresmart.

Székely szótár.

Mivel ugyanazon szót a Székelyföldön több féle értelemben használnak, azért kérjük a hely megjelölésével az eltéréseket ve lünk közölni sziveskedjenek, mert csak így lehet tökéletesebb gyűjtő munkánk.

Szók és szólásmódok *Orosz Endre* EKE főtitkárának Gyergyóremetei 1931 évi gyűjtéséből. *Adsza ide*—addcsak ide.

Ahajt—ottan.

Ehejt—itten.

Aharré—arrafelé.

Ájsza fel—állj fel.

Ángyó—sógornő.

Babéc vagy *botfejű* hal a havasi patakokban—Botos kölönte (Cottus gobio L.).

Belébüklesz a vízbe—belebuksz, beleesel. A lépcsőn nyugtalan-kodó gyermekről hallottam: kibüklöl Dezső.

Beléncs—bilincs.

Belényuvad—belefullad a Marosba

Bitaszlani—felakasztani (embert).

Borsika—bursfenyő vagy boróka (Juniperus communis).

Cire—hajtó, vagy taszítórúd a tutajhoz.

Cserge—pokróc.

Csép—buzacséplő kézi eszköz.

Csigalya—füzfa bokor, van fehér és sötét csigalya.

Csipor—csupor.

Csülkőzés—apró kavicsok kifogdosását végző gyermekjáték.

Csürke—csirke.

Dogozjni—dolgozni.

Dugajszam fel—dugjam fel.

Lapszemle.

»Gyergyó«. Gheorgheni Gyergyószentmiklós. XIX. évf., megjelenik minden vasárnap. Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos dr. Sándory Mihály. Előfizetési ára egész évre 200 lei, egyes szám ára 4 lei.) 1901 ben alapította dr. Sándory Mihály nyomdatulajdonos. Szerkesztői: 1901—7. Kálmán István polg. isk. igazgató, 1908—9 Orel Dezső polgármester, 1910—14 aug. ig dr. Beke Antal ügyvéd, 1914 aug.—1918 okt. 27 ig Sándory Mihály nyomdatulajdonos. A forradalmi napok kezdetével a lap megjelenése szünetelt 1931 febr. 15 ig, amikor a gyergyói történetek kiváló írója, Szini Lajos szerkesztő indítja meg újból. 1931 június óta napjainkig dr. Sándori Mihály ügyvéd vezeti a lapot.

A lapalapító Sándory Mihály Tisza politikájának volt a harcosa, ami abban az időben az erős függetlenségi pártállású Gyergyóban valóban merészség számba ment. Ma, mint egyedüli gyergyói lap minden székely ügynök bátor és őszinte harcosa.

Erdélyi Turista (Brassó.) A III. évf. minket érdeklő főbb cikkei: *Bányai J.*: A Szent Anna-tó, mint sport központ és Turista kalauzok írásáról, *Halász K.*: Székelyföldi turistaság. *Szikulus*: Egyedül a Nagy Sándor-bércen. A székelyföldi turisták Orbán Balázs ünnepélye a homoródalmási barlangnál. A fürdő szemléjében ismerteti Borszék, Csiszár-fürdő (Torja), Előpatak, Málnás, Maroshévíz, Tusnád-fürdő praktikus adatait.

Irodalom.

Csak a Székelyfölddel foglalkozó vagy székely testvéreink munkáit ismertetjük.

Eremitul-Nyarádrete község keletkezésének és fejlődésének története, írta: *Molnár Miklós*, esperes plébános, Tg-Mureş-M.-Vásárhely, 1931. Kifogástalan nyomdai kiállítás, izléses színes címlap, — 26 oldal. A község rövid története után, az iskola-viszonyokat, az egyház helyzetét, vagyonát, a politikai községet, a közbirtokosságot, a szövetkezeteket, majd a község nevesebb papjait, tanítóit és szülöttéit ismerteti, s végül a jövő teendőit vázolja.

Ha a demographikus adatokat is összeállította volna, s egyet-mást, a mai falu életéből is összegyűjtött volna (olvasmány, népművészeti adatok, szokások természeti ritkaságok, mondák stb.), így a nélkül is érdekes és értékes füzet — jelentőségében sokat nyert volna. Molnár plébános füzete: követésre méltó példa és utmutatás, jelentőségében pedig irányt szabó. Vajha minél több falunknak akadna — egy lelkes Monárja.

Dr. Schmidt Béla M. vásárhelyi.

Bányai J.: *A moreni-i égő petroleum kut.* Témája a Székelyföld metángázas előfordulásai miatt közelebbi érdeklődésre tarthat számot. (Erdélyi Muz. 1931 11—12 száma 14. old. 7 képpel)

Lármafa.

GÁL KELEMEN a kolozsvári unit. főgimnázium ny. igazgatóját most ünnepelték tisztelői 40 éves tanári és 25 éves igazgatói évfordulója alkalmával. Szentgericei (Maros m.) születésű kiváló testvérünket, a nevelés irodalmának elismert művelőjét, e ritka évforduló alkalmával örömmel üdvözöljük!

ARANYÉREMMEL KITÜNTETETT SZÉKELY LEÁNY. *Fésüs Gizella* székesfehérvárt I. éves tanítónő jelölt, akit a Petőfi Társaság tüntetett ki páratlan szorgalmáért, hogy 160 Petőfi költeményt tanult meg. Fésüs udvarhelyi születésű. Apja Fésüs János hatolykai (Háromszék m.) származású csendőrtiszthelyettes.

ORBÁN BALÁZS EMLÉKE A KERESZTURI KASZINÓBAN. Most folyt le a *nagy székely születés napján, febr. 3 án* a kereszturi Kaszinó szokásos évi közgyűlése, amely után egy barátságos vacsora keretében áldoztak a Székelyföld leirója emlékének. Pál Dénes siménfalvi lelkész frappáns beszédben méltatta érdemeit, amely után az eddigi szokásos módon, az Orbán Balázs munkaterületének egyik érdekes szép témájáról: az ásványvizeink lerakódásának gyakorlati értékesítéséről beszélt Bányai János, szép színes vetített képekben mutatván be a Székelyföld megfelelő szebbnél-szebb területeit. A vacsora résztvevői 800 lejt adtak össze az Orbán Balázs sirjának gondozása céljára. Erkölcsei testületeink az ebben az időtájban megtartandó évi közgyűléseiket összeköthetnék a születés nap felhasználásával hasonló kegyeletes megemlékezésekre. Ennyit a földjéért, fajáért áldozó nagy tudós megérdemelne!

SZÉKELYEK A RÁDIÓBAN. A budapesti rádió január 23-án Csanády Gy. rendezésében nivós rádió estét tartott. Fodor F. A székelyföld lelke c. előadása valóságos himnusz számba ment, épp így nagy érdeklődést váltott ki Gelei J. A székelyvér c. előadása. Kiss István tiszteletes kecsketisfaludi székely lakodalmát csak idehaza helyben felvető beszélő filmmel lehetne igazában visszaadni s főleg az eredeti *élt* nótáikkal. A beavasodott, muzeum szagu dallamoknak lehet nagy tudományos értékük, de a való mai életbe nem szabad beerőszakolni! A két székely poéta Fülöp Áron és Jakab Ödön és Gulácsy Bálványosvár c. drámai kép előadása egészítette ki a műsort.

D. NAGY ERZSIKE a karácsonyi ünnepek előtt bemutatkozott a szebeni és brassói sikerei után Székelykereszturon és Székelyudvarhelyen is. A miniatűr festményei alapos, finom kidolgozásokkal sok hívót és pártolót szereztek neki.

Szerkeszti: **BÁNYAI JÁNOS.**

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Odorheiu—Székelyudvarhely.

Szerkesztői üzenetek.

B. Csókf. Sajnos a 3-ik számunk is kifogyott s így csak majd visszajöttekbeől pótolhatom.

B. Sümeg. A 2-ik számból sok — érthetellen módon — nem jutott el előfizetőinkhez. Ezért a tartalmakat a reklámok felhasználták. Bár a lap meg *nem* rendelői közt volnaak némelyek olyan *jó akarattal*, hogy legalább küldenék vissza a 2. és 3. számokat! Szíves elnézését kérjük!

Dr. K. Szeged. Az asztaltársaság formájában való összejövetelt, érthetően, az asztalok ellenzik. Ha sok leányos család van, akkor igazán van, a régi guzsalyost volna a legjobb modern formába öntve, felújítaniok. Hogy okszerűség kedvéért székely mintájú kézimunkákra volna szükségük? Ugy hallottam, hogy ilyenek is fognak forgalomba kerülni. Látja érdekes, hogy minden egy nyomorult lyukgató gépen működik, ami 3—4000 Leibe kerülne. Gyönyörű minta gyűjtemény várná ily módon a megszületést, Haaz tanárnál, ami egy élet munkájának az eredménye!

D. Kvár. A felsorolásban egy régi barátjának nevét találta meg? Szóval címtár szerepe is van! No ugy-e a nyugtlzás hitelességén kívül van praktikus eredménye is!

Gr. Z. W. Köszönjük szíves figyelmét! Ugyne tudnánk a megjelenéséről! Igyekszünk *minden* székely megnyilvánulást figyelemmel kísérni. De mi abból a munkából nem kaptunk és alárít ismertetet sem küldötték be! Ugy látszik a szerző inkább a Boto-Kud indián néptörzs érdeklődésére tart számot.

P. M. Anyag és aktuális témák miatt későbbre szorol.

L. Kadács. A hirdetés dolgában nem kaptunk értesítést!

Hátralekosok ne feledkezzenek meg a díjak befizetéséről.

Erdélyi, különösen székely vadászaink erkölcsi kötelessége előfizetésével támogatni a

Vadász Újságot.

Szerkeszti: Dr. papolci Földessy György. Tg. Mureş—Marosvásárhely
Str. Sf. Gheorghe 54 — Mutatványszám kívánatra ingyen.

Ki volt Orbán Balázs?

emlékfüzete Szentmártoni K., Tompa L., Farcádi S., Kelemen L., dr. Lévy L., K. Sebestyén J., dr. Várady A., Bányai J. közreműködésével még egy pár példányban kapható kiadóhivatalunkban Ára 40 Lei.

Székely ifjainknak legjobban ajánlható az

Ifju Erdély

Előfizetési ára egy évre 140 Lei.

Cluj—Kolozsvar, Calea Victoriei 38.

Házi szőttesek olcsón beszerezhetők a Cristur—székelykereszturi ref. nőszövetségnél (jud. Odorheiu). Törülköző 30—40 Lei (lenből 70). Pohártörülkő 20. Konyhatörülkő kenderből 25. 6 személyes fehér abrosz, 6 asztalkendővel 400. Csikos szoknyának való métere 50 (65 cm. széles). 5 vékás zsák 60—70 Lei.

Szép klisséinket a „MINERVA“ R.-t. müintézete készíti. Cluj—Kolozsvár (Str. Baron Pop 5).

Olvassuk a székely anyaváros, Székelyudvarhely politikai, közműv., társadalmi és gazdasági heti lapját a **SZÉKELY KÖZÉLETET**. Szerkesztője: Tompa László. Előfizetése egy évre 160 L.

Legfinomabb az aranyéremmel kitüntetett HARGITA tea-vaj! Egynegyed kgr. 15 Lei. **A KASSAY-BODEGA** saját tejgazdaságából. Minden nap friss áru! Odorheiu — Székelyudvarhely.

Az udvarhelyi alsó vidéknek legkedveltebb szabója

KOVÁCS ÁRPÁD

Gristur — Székelykeresztur.
Szövetek leszállított áron!

Simó János Cristuri—székelykereszturi cipész készítményei divatosak és a legtartósabbak, legolcsóbbak!

Konyha és virágkerli magvaink beszerzésénél forduljunk székely testvérünkhöz

GÁSPÁR ISTVÁN

műkertészhez, Koghiz — bethéviz (p. u. Komorod).

A mi éghajlati viszonyainkhoz nem szokott idegen magvak vásárlásától magunk érdekében is feltétlenül tartózkodjunk.

Leszállított olcsó árak! Árjegyzék kívánatra ingyen!

Vásároljunk hirdetőinknél, akik támogatják ügyünket!